

Maria FĂRĂMĂ

cl. a XII-a, LT „Boris Cazacu”, Nisporeni

(LI)

ÎNTRU DOUĂ FOCURI

Una dintre cele mai fidele dovezi ale realității este fotografia. Spontană, neregizată, care surprinde într-o fracțiune de timp intima sălbăticie a evenimentelor. Și e atât de surprinzător cum într-o aparentă cutie încapă o întregă lume, care se derulează ca o poveste.

Astfel, facem cunoștință cu fotojurnalismul, o îmbinare verosimilă între imagine și relatare, păstrând integritatea și obiectivitatea subiectului propriu-zis. Însă profesionalismul și perspicacitatea unor fotografi pot aduce un plus de farmec acestui gen de presă. Fără a deforma realitatea, finalitatea este aceeași – de a informa. Fotojurnalismul de calitate își poate revendica dreptul de artă. Metaforic, arta devine un război al artistului cu lumea și cu propriii demoni. Paradoxal, războiul se metamorfozează în artă, chiar dacă presupune teroare. În consecință, vă propun să explorăm una dintre cele mai remarcabile categorii de fotografie, cea de război.

Pentru fotografiile de război singura armă este aparatul de fotografiat, prin care se povestește realitatea, lipsită de trucuri și artificii. Veridicitatea, amplasată în contextul spontaneității, exact în miezul tensionat al evenimentelor, devine una dintre condițiile esențiale ale acestui tip de fotografie și merită toată admirația, în contextul în care în mass-media actuală tronează o mulțime de imagini photoshopate, lipsite de viziune, emoție și adevăr.

În acest sens, aveți posibilitatea să vă familiarizați cu o porție de istorie națională din cadrul expoziției fotografice *Din senin*, organizate de Nicolae Pojoga – fotojurnalist, profesor universitar, jurnalist și editor în agenții de știri, expert regional în probleme de etică și libertate a presei.

Colecția *Din senin*, vernisată în martie la Centrul Expozițional „Constantin Brâncuși”, conține fotografii alb-negru, realizate în intervalul martie – iulie 1992 pe ambele maluri ale Nistrului, și este consacrată împlinirii a 22 de ani de la declanșarea conflictului armat din Transnistria. Expoziția vine să completeze celelalte vernisaje personale și de grup de la Iași, București, Sibiu, Moscova, Kiev sau New York.

Cu o variată experiență, colaborând

cu Reuters, AP, EPA, BBC, Rompres, Nicolae Pojoga în această expoziție tinde să exprime cu onestitate forța copleșitoare a războiului pentru apărarea integrității teritoriale și a independenței Republicii Moldova. Întrebat cum a fost văzută prin obiectiv confruntarea de la Nistru, într-un interviu acordat pentru Europa Liberă, declară cu modestie: „Eu mă ascundeam, de fapt, după obiectiv. Este un moft al jurnaliștilor și partea lor vulnerabilă. De multe ori, se dau după cameră, după camera video, foto”. Țin să-l contrazic, fiindcă, de fapt, a înfruntat cu îndrăzneală jocul hazardului și a immortalizat cu multă subtilitate fenomenul războiului. Una dintre mizele fotografiei este instantaneul, iar Nicolae Pojoga reușește cu dexteritate să imprime această calitate artei sale. Pozele nu apelează la decoruri înscenate, surprinzând în toată splendoarea cele mai firești și mai neașteptate mișcări ale frontului. Oamenii care apar în fotografii, preocupați de situație, nu intuiesc prezența fotografului, iar această capacitate a lui de a se sustrage din peisaj și, în același timp, de a fi personaj al acțiunii constituie punctul forte al imaginilor.

Fotografatul este asemenea unui jucător de tenis. Înzestrat cu intuiție și agilitate, stă la

Legende spun că fotografiile fură sufletul oamenilor. Eu, ca fotograf, dau suflet fotografiilor.

Aurel Rapa

pândă, mereu pregătit să prindă mișcarea neprevăzută.

Imaginile lui Nicolae Pojoga trasează tranșant destinul unor oameni nevinovați, prinși în mecanismul războiului, absurd prin definiție, pentru o societate care se pretinde rațională și cultă. În centrul imaginii fotografice este omul. Omul viu, care iubește, crede și speră, în pofida bocancilor incomozi, a noroiului, a armelor, a pericolului constant sau a tranșelor umede și reci. Imaginile amintesc parcă de concepția umanistă conform căreia *omul este măsura tuturor lucrurilor*, confirmând încă o dată puterea și vigilența cu care ține piept dezumanizării și nedreptăților.

Ceea ce mi se pare surprinzător în foto-

grafii este alternanța dintre seninătate și suferință, surâs și lacrimă, speranță și deznădejde. Chiar și în mijlocul războiului există momente de răgaz. Un exemplu este soldatul cu acordeonul. Ce contrast izbitor! Arma ca simbol al distrugerii în dezacord cu muzica, expresie a armoniei și oportunitate de a diminua durerile soldaților.

O bătrână cu un baston de lemn, case, Nistrul, terenurile arabile întregesc spațiul rustic, ai cărui protagoniști sunt un tânăr soldat, oprit pentru o clipă, atras de voioșia unui ieduț. Necuvântătoarele și frumusețile naturii nu țin cont de conflicte, de aceea trei găște, aliniate galant, traversează un drum, impunându-se parcă în fața soldaților, vădit amuzați. Peter Adams menționa că *fotografia excepțională ține de adâncimea sentimentului, nu de cea a câmpului focalizat și are dreptate, fiindcă fotografiile lui Nicolae Pojoga țin exclusiv de senzație. Ele transmit emoție și sentiment.*

Analizând cu atenție imaginile, remarcăm că seninătatea sufletească este prezentă cel mai adesea pe chipul tinerilor. Tinerii s-au aruncat în război cu sentimentul izbânzii, cu acea naivitate și energie adolescentină care te fac să crezi că poți cuceri universul. Tinerii de pe motocicletă, tânărul bandajat, povestind ceva entuziasmat în fața unor chipuri curioase sau cel cu tatuaj, care a improvizat spontan o frizerie, sunt copiii unei istorii vitregi, ce ne oferă o lecție de vitejie și optimism.

De cealaltă parte, moartea își cere dreptul la supremație. Lacrimile soldatului care duce disperat mâna la frunte anticipează moartea, reală, nedreaptă, iar inelul de pe deget sporește suferința, în circumferința acestuia se pot ascunde o femeie, copii...

Cele mai sfâșietoare fotografii sunt cele în care camarazii de luptă, cu amărăciune, sapă gropile, cară sicriul ori duc în spate crucile de lemn. Crucile sunt peisajele cele mai funeste. Lemnul cioplit rudi-

mentar, cu inscripțiile intervalelor mici de viață, amplifică groaza morții și respinge moartea ca dat firesc.

Alte fotografii îi surprind pe luptători împreună, punând în față valori umane precum solidaritatea, camaraderia, răbdarea, demnitatea. Unele îi prezintă pe soldați fugind între două focuri. În alte imagini facem cunoștință cu un singur individ surprins în diferite ipostaze, iar ceea ce se remarcă este mișcarea. Fotografiile nu-și propun să redea un cadru echilibrat, ci îi surprind pe protagoniști exact în verva acțiunilor. Relevant este efectul alb-negru, concentrând intensitatea războiului.

Expoziția, pe lângă menirea de a prezenta o realitate istorică, este și un tribut adus celor care s-au sacrificat pentru patrie. Totodată, poate fi considerată cu succes un manifest împotriva atrocităților conflictelor armate. Avem dreptul să fim naivi și să credem că o singură fotografie poate opri un război.